

Dobai Péter

**BOLDOGÍTÓ, OLYKOR EI-ELTÉVEDŐ BOLYONGÁSOM KECSKÉS
ANDRÁS FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSÁN, MARIVAL**
Ráczeve, A.D. 2010. Szeptember 24.

Painting never needs a verbal comment.

Író, költő vagyok sőt, nem egyszer (ugyan némi erőszakkal és önbájlás után...) olykor sikerül elhítenem önnönmagammal, hogy ráadásul még tudós is, akár itt, ebben a képtárban, hisz minden csak önbizalom (illetve *önvakság*), képzelőerő és cinizmus kérdése, persze mindez értelemszerűen és nyíltan: mások rovására... Megindulok hát bátran a festmények felé! Úgy látszik túl merész volt lendületem, ugyanis a képek sorra megállítanak, mi több, (bár lehet, hogy hallucinálok) bizony még meg is szólítanak, mondván: „*Hát messziről jött, kíváncsi vándor, ha itt egy kicsit megállnál, aligha ártana...*”) Megállok, mégpedig éppen a művész által „*FELHŐK*” című ciklusnak nevezett képek előtt. Szóljon hozzám a festmény, én híven meg fogom őrizni titkát! De hamar belátom, hogy a festmény néma marad, csak az én hangomon és *é n b e n n e m* fog megszólalni.

Halkan kimondom a kép címét, csak magamnak. Hívom a látványt, a rejtélyt a lelkembe! (Az ész, az elemzés még sokáig ráér.) Eszembe jut Winckelmannak - a XVIII. században élt páratlan tudású német archeológusnak, az ókori művészet kutatása pionírjának - önnönmagának föltett szigorú kérdése: „*Vajon szükséges-e és egyáltalán lehetséges-e a műalkotásokat megmagyarázni s a magunk önkénye szerint értelmezni és kétes eredményeinket másokra nyomban rákényszeríteni?!*” Winckelmann a magához intézett elvi kérdésre nemleges választ adott, miközben, szerencsénkre, ásatásait minden tovább „magyarázat” és ötletszerű elemzés nélkül szívósan folytatta, mígnem Velencében törrel le nem szúrta a nagy tudóst egyik férfiszereplője... Hiába... az antikvitás mindig veszélyes játék és játszma volt... A régen éltek, a kétezere éve tovatűnt nők és férfiak nem kedvelik az ásókat, a bolygatást... hiszen az igazi múzeumok úgyis a föld alatt vannak és ott is maradnak mindörökké... Kár lenne „nyíltszíni fejtéssé” változtatni az egész földgolyót.

Kezdem a *FELHŐK* című ciklussal, ide idézve is mindjárt magát az alkotót, Kecskés András festőművészt, ki imígyen határozta meg önnön helyzetét és kedvelt témáját: „*A műtermemből a felhőket látom, leszámítva néhány kéményt és háztetőt.*” Ezért valóban fölösleges lett volna a művésznek mondjuk Polinéziába utaznia... Bár meglehet, hogy ottan a szépséges felhőalakzatok gyorsan elégnek a tűző, trópusi napsugarakban... Lágymányos városrészben, Új Budán nem égnek el, legalábbis addig nem, amíg Kecskés András formáikat, színeiket, áramlásaik és örvényeik játékát meg nem örökíti vásznán!

Mi minden jut az ember eszébe a felhőkről! Fehér tündöklés, éjfékete viharzás, eső, jégeső, villámlás, felhőszakadás, aerodinamika, aviatika, lezuhanó, porig égő repülőgépek és... szépségesen szárnyaló sirályok, zuhanórepülésben a Duna felé... Réges régen pedig maguk az angyalok lakoztak a fellegekben, csak hát

az embereknek a felhők is kellettek, ezért az angyalok a láthatatlanságot választották...

Végül is kicsodák a felhők tudományosan nézve? A Föld színe fölött nagyobb magasságban úszó, áramló, forgó, süllyedő, emelkedő apró vízcseppek vagy jégtűk halmaza. Olykor az alászálló levegőben a felhő-alakzat mindörökre eltűnhet és vízpárává alakul vissza. Némely bonyolult felhő-formációk keletkezhetnek a légtér tömegének kisugárzás útján való lehűléséből. Felhők keletkeznek különböző irányú és erősségű légáramlatok, halálos hurrikánok, tájfunok, orkán-tombolások ütközés-határán.

A felhő alulról nézve, általában változatlan tömegben látszik, jóllehet valójában folyton átalakuló és megújuló képződmény. A különböző felhőalakulatoknak szép, megkülönböztető nevük is van: *Cumulus*, *Strato-cumulus*, *Alto-cumulus*, *Cirrus* és *Cirro-stratus*... Arról talán már nem szóljunk - vagy mégis? -, hogy mások, egymás égbolti megjelenésében nagyon különbözőek egymástól, mondjuk az Alpesek vagy a Dolomitok és a Hortobágy fölött futó vagy éppen „horgonyzó” felhők, az olykor oly fenyegető fellegjárások, s még nagyobb a különbség a tengerek s az óceánok fölött „cumulálódó”, egymáshoz-sodródó felhő-flották és a Magashegységi, fenséges felleg-alakzatok között. És persze, mind e fenti, nagy, fényes, sugaras vízcseppekből és jégtűkből olykor csak pillanat-időre összeálló és együttható felhőkáprázatok ugyancsak különböznek rajongó szemlélőjük, Kecskés András lágymányosi műtermében szemlélt, és vászonra „rabolt”, formában-színben, örökkévaló áramlásukban: híven és önkényesen megörökített „**FELHŐK**”-ciklus egyes festményeitől, épp úgy, mint a sorozat imponáló, magával ragadó **együttesétől!**

Kecskés András „*Felhők*” című festmény-ciklusát (ezt alkalmam volt áhítattal megfigyelni) rendszerint megelőzte egy szintén műalkotás rangú fotózás, mely fényképek alapján meg lehetett festeni *ama aznapi fellegek mozgását, süllyedését vagy végleges tovatűnésüket... Mert elmúlnak mind a felhők is, és az utánuk következő felhőjárás már más alakzatokban jelenik meg égboltozatot fürkésző szemünkben... És bizony hiába érzünk életfogytiglan honvágyat egy valaha látott több-síkú, naplemente-felhőzet után... Ugyanazt soha többé („Szólt a holló...”)* nem láthatjuk életünkkel viszont, legfeljebb csak valami hozzá hasonlatos, de más, más szépséges Égi Tüneményt. Ezt ki kell bírni!

A művész „**FELHŐK**” ciklusában intenzív (sokszor szükségképpen agresszív) szín- és forma-változatosság jelenik meg, ó, ha jósolni lehetne ezekből a felhőkből, akárcsak egy napot is előre „futós” idejű életünkben! Az egymásra torlódó fellegek síkja olykor éles, már-már kidomboruló vonallal „töretik” meg. Intés ez: az Elveszett Paradicsomra és még inkább a: Kiüzetés a Paradicsomból... (ahogy Masaccio látta az emberpár végzetét). Bonyolult alakzatok váltakoznak „árkádiai, már-már „idilli” ég-színekkel. Egy-egy tiszta, sebzetlen forma hirtelen mélyen örvényleni kezd és örvénylenek a formával együtt az imént még hősi reményt sugárzó, bátorító, szuverén színek is. A megsebesült színek... A hősi halott színek...A Feltámadó színek.

Bizonyára nyugodtan (mint egy öreg, fáradt műértő, gyűjtő, vagy, ami még rosszabb: mint egy ifjú művészettörténész) kellene, „illene” szemlélnünk ezt a Kecskés András vásznain híven megidézett égi felhő-karnevált. Ám ugyan ki nem érzi e festmények láttán, hogy *félelemmel társul (quasi félelmet generál bennünk és ismeretlen, idegen aurával ruház föl minket, naív (vagy sznob!) tárlatlátogatókat) ez a látszólag oly „européer”, nemes, nyugalmas, passzionátus érzés!* Ahogy Kecskés András egyik-másik festményét SZÍVVEL voltam képes befogadni, oly érzésem támadott (tényleg fizikai támadással ért fel!), hogy még a felhőkkel, a cumulusokkal, de még A BÁRÁNYFELHŐKKEL SEM SZABAD TÚL SOKÁIG JÁTSZADOZNI, akármilyen erős, tiszta és gondolkodó művész is Kecskés András. (Örömmel hallottam, amikor közölte volt velem, hogy most „elfújja a felhőket” és portrékat fog festeni sorozatban!)

Sok szerencsét kívánok Barátomnak! Ám vesse András jól az eszébe, hogy a portrék, az arcképek: mintha szintén felhők volnának: csakhamar eltűntetik Őket szerető szemünk elől a szélviharok, és főleg az időforgások (Gezeiten), egyszóval az idő gyilkos dinamikája! (F. Nietzsche szerint : Isten meghalt. Már régen. Na és az Ördög, a Sátán, a Kísértés: az lenne éppen Örökéletű?!) Jób könyvében nem kisebb dührohámot és igaz sejtést is találunk, íme: Jób kérdi sok, emberfeletti szenvedése után -: „Hátha nem-é a Jó Isten maga Sátán?”

Honnan ez a félelem, majdnem pánik, majdnem „polyneuropathia”?! Tudjuk, hogy ilyen extrém érzéseket bármely művészet kiválthat, még egy kubikusból is... Legyen az képzőművészet, legyen zene vagy irodalom vagy éppen tiszta filozófia. Hát még egy sokat tanult pszichiáterből, aki tudományával együtt kiállhat akármelyik utcasarokra koldulni, előbb a hajléktalanoknak, azután nemsokára önnönmagának, mivel e munka közben ő maga is hajléktalan lesz. Óvjuk hát, amennyire lehet, a művészeteket a pszichiáterektől, a pedofiloktól, de mindenki más előtt, óvjuk a művészetet a POLITIKUSOKTÓL! (Lehetséges, hogy több milliárdos politikus él a világon, mint ahány éhező afrikai gyermek? Nem tartom kizártnak.)

Még pár szó a felhőkről, a felhőszakadásról: a felhők futásának igazi félelmet keltő oka, hogy ti. MI VAN A FELHŐK-ön túl, a sztratoszférán, ionoszférán túl? Maga a Semmitő Semmi van ott?!, a Világűr, a Kozmosznak becézett katasztrófa-végtelen?! A Weltall? Bizonyos festményeid a „FELHŐK” ciklusból, bennem később a fent soroltakhoz hasonló kérdéseket, inkább hogy szorongató kétségeket vetettek fel, és ezt még az olykor általad „derűsre”, „világosra” „hangolt” színek sem oldották fel. Tudom: nagy tudás a festés! De a Semmi, sajnos, az is valami, nem csupán „emberi fogalom”. Ezt persze Bolyai János jobban tudta...

Az egész tárlatot domináló „Felhők” című ciklus olyan absztrakciónak tűnt nekem, mint az „Elsüllyedt Atlantisz”, mely városról maga a szavahihető Platon is írt. Mégsem volt nehéz észrevenni, hogy ez az absztrakt megjelenítés (pl. a Felhőké, stb.) hordoz metaforikus, sőt allegorikus jelentés-rétegeket is, úgynevezett jelentés-mezőket (Mezőelmélet, egykor nagyhatású –előrelépés volt az Általános Nyelvészet Tudományában). Á propos: egy-egy felhő-formáció olykor testet ölteni

látszik, mégpedig az égboltozat Amazonjaiét vagy Rubens hatalmas aktjaiét, az erotika atlétaleányaiét. Túlzás? Hát fantáziánk igazságai vajon nem túlzások-e?

Ha már az absztrakt megjelenítés mellé oda írtam a metaforikus (tehát átvitt, magasabb, költői) jelentést, úgyszólván kézenfekvő bizonyos Kecskés-festmények metafizikus jelentés-spirálja, mely egyre följebb viszi a befogadót, írom ezt anélkül, hogy a tárlaton bemutatott festmények akár a legcsekélyebb hatáskapcsolatban állnának pl. Giorgio de Chirico vagy Carlo Carrá és más metafizikus festők műveivel. Á propos: a szépirodalomban, különösen az ún. „alanyi lírában” a metaforikus és a metafizikus „jelentés-mezők egyáltalán nem állnak távol egymástól. Nem lehet ez kapitálisan másképp a festőművészetben sem. (Már amennyire én értek hozzá, de hát pár ezer festményt láttam sok utazásom alatt. Erről jut eszembe, KEDVES ANDRÁS, hogy számomra, legalábbis kamaszkorom óta: egy különösen megtetszett festmény nekem mindig egy utazás volt, általam elképzelt, egykor élt emberek felé, akik most már „csak” a képen élnek.

Az olvasás (vers, próza: nem jelentett „utazást”, ellenkezőleg, otthon-ülést. Lehet, hogy a festészetnek hatalmasabbak és időt állóbbak a „SZÁRNYAI”, mint az írott szavaké?)

A „*Felhők*” című ciklus céltudatosan absztrakciója annak az égbolti jelenségnek és a SZÍNEK FÉNYÉNEK, melyet naponta látunk, ugyanakkor a metaforikus „sík” egy mélyebb jelentést ad a befogadónak, a festmény nézőjének, ablakot nyit szemének, mely ablakon ugyan hiába néz ki, hiszen az a festett ablak, akár csak az égboltozaton vonuló fellegek: valamit fednek, takarnak, s nem tudni mit! A Felhő-festmények névvel-címmel „megjelölhető”, tárgyias és konkrét, mi több, már-már „figurális” üzenetet is hordozó művek miközben továbbítják is az üzenetet, tisztítják a néző, a befogadó szemét, lelkét, nem háborgatják, legfeljebb annyiban, hogy sokáig fog rá emlékezni. Az emlékezés pedig nem csapás, hanem áldás!

Minden jelentős *festői közlés aktusa, támadáspontja* az a pillanat, amikor a mind komplexebb alkotásfolyamatba egész személyiségével (még az ún. „tudatalatti”, elfojtott energiáival is - mert az igazi, az egyetlen múzsa éppen a „tudatalatti”!) képes behatolni, képes a művel maximálisan azonosulni a művész és a valósághoz mindegyre közeledő lehetőségeinek valamennyi távlatát benne érezzük alkotásaiban. Az ilyen festő nem „leíró”, nem „megörökítő” festő, hanem - ha csak egy pillanatra is - demiurgosz, hogy túlozzunk is: társa Istennek!

Minden megfestett kép előtt létezik egy, az alkotás előtt már felsejlett, megnyílt „belső kép”. Ezt a belső képet kell keresztülvinni a valóságon, a világon, holott a külső „látlat” egyáltalán nem egyezik ama „belsővel”. Ám ez a „két kép” szervesen egyesül abban az UNIO MYSTICA-ban, amelyben az ember többé már Kíüzetett és igen tempósan szabadulóban van bűneitől. Megváltja alkotása. Meddig? Ha megváltaná mindörökre, akkor nem kellene többet se festenie, se írnia, se komponálnia, se templomot építenie, sőt még élnie sem...

A „*Megtört horizont*” és a „*Felhőországút*” című festmények Üzenete és „Jó híre” az, hogy személyes távlataink hitet és hitelességet adnak, mégpedig nekünk magunknak s ez csökkenti félelmeinket önnönmagunktól! A félt végtelen, a soha meg nem mért mélység mibennünk van noha étellel el nem érhetjük, mégis, a festőművész, ha erre elhivatott, képes lesz (legyen képes!) megjeleníteni („*vizualizálni*” – ugyan miért volna e szó erőltetett?) e fentebb írt szavakat, fogalmakat is.

Már másodszer, ha nem harmadszor láttam e kiállítás képeit, amikor végre észrevettem, hogy a „*Felhő*” ciklus festményei, mintegy a színekben elrejtett méreteik révén: kiszárválnak, kiobbannak a képek keretéből és egyúttal - mivel a színeknek is van súlya - mintegy „kiválnak” a gravitációból is. Egy pillanatig azt éreztem, hogy a színekkel együtt, mintha a kompozíció részei lettek volna: „kivált” az egész jelenésből maga a tér is, az idő is, miközben *Nemlétükben* nem volt *Halál!*

Végül is nem üthettem ama galériában camping-tábort, hogy hosszú órákig nézhessem: milyenek is a felhők, amilyeneknek én sohasem láttam őket, Kecskés András „*FELHŐK*” ciklusa előtt. Pedig a felhők alatt járkáltam én is... (Á propos: ahogyan újabban rendeznek nagyvárosokban, egész országokban ún. „éjszakai tárlatnézéseket, múzeumlátogatásokat (igen bölcsen!), akképpen elképzelttem, hogy rendezni kellene: *bentlakásos* tárlatokat, kiállításokat, múzeumokat.)

Még néhány képről hadd tegyek futó említést, melyek már-már megbabonáztak Kecskés András (nem bentlakásos...) tárlatán. Íme: „*ÉGI LÁGYSÁG*”, mely festmény sík vásznán: szinte szenvedni, kitörni vágyó plaszticitást, energikus *térhatást*, tudatosan kidolgozott *architektónikát* (vagy? -: tér-harmóniát) véltem érezni, mely sík, egydimenziós felületen soha meg nem jelenhet.

A „*FEKETE TÁJAK*” című ciklus egyes festményei drámai erővel küzdenek minden festészeti „szülőanyjával”, a FÉNNYEL és nem állnak vesztesre! Első látásra a szemlélő észre sem veszi, hogy zöld, kék, barna színeket integrál és ekképpen harmonizál is a már-már „dantei” világvégi, siralomházi *fekete össz-szín-hatás*. E zord sötétséget a művész olykor feloldja lágy tónusú, derűt és főleg hiú reményt sugárzó képekkel. Mindenesetre a „*FEKETE TÁJAK*” című képsort legjobb lenne tolószékből nézni... Mintha itt, a fekete tájban is múlna, egyre múlna az idő! A művész talán éjféle napórán keresett árnyékvető és minden létezést bevégző idő-jelet a keresztúthoz érkezett, stációtlan emlékezetében... A Kálvária sejthető a fekete vásznon, de a Stációk nem. Vagy volna maga az ember a Stáció és útja a Kálvária...?

Kecskés Andrásnak a legkoncentráltabb figyelmet megérdemlő két festményét aligha hagyhatnám figyelmen kívül, íme: „**VÁLTOZÓ HORIZONTOK**”! Szürke (ha ugyan létezik szürke szín?!), „azon”: törtrózsaszín, „azon”: medúza-fátyol... Úgy látszik a festőművészek egyben mélytengeri bűvárok is, és tudjuk sokan közülük soha nem jönnek többé vissza a tengerfelszínre, a mélybe húzza őket a *mélységi mámor*...

Nemkülönben remekmű a „**MEZEI TRIPTICHON**” (vagy más címén: „**A ZÖLDEK DÍCSÉRETE**”) Kecskés András e festményén az egyes részek („részletek”) úgy hatnak rá a kompozícióra, hogy hatásuk által a **KÉPEGÉSZ** mintegy mélyebb értelmet nyer és több rétegű jelentést ad a részleteknek. Bravúros kölcsönhatás! Jó, nagy szerencse, hogy léteznek és működnek festőművészek, világszerte. Lassan, de biztosan megtanítják az embereket látni, nem csak nézni! Csak remélhetjük, hogy munkáikkal egyidejűleg, lassan, de biztosan: nem fognak megvakítani is minket! Reméljük, hogy a „Látvány logikája” egy bizonyos hányadig mindig is fogalmi marad. Kecskés András műveiről e tekintetben szilárd reményben vagyok és maradok.